

ביתי הוא (כבר אינו) מבצרי

אנו עדים בעת האחרונה לשינוי מהותי בתפיסת העולם, שמביא לשינוי חריף בוודאות שהייתה קיימת בדיני המשפחה ולכך ששאלת האשם עלולה להוות פקטור בחלוקת הרכוש בין בני זוג שנפרדים | עו"ד יהונתן קניר

משותפים ללא מרידה...". לדידו של ביה"ד הרב"ני הגדול, בגידה מהווה לחלוטין שיקול בביטול מתנות - עד כדי שינוי וביטול רישום בטאבו גם בנוגע לרכוש המשותף.

סברנו שפסקי הדין של ביה"ד הרבני הגדול ייעצרו בפסיקת בג"צ שכן ידענו, עורכי הדין, כי הלכה מחייבת היא שאין בבגידה בכדי לשנות את הזכויות הממוניות ואף חמור מכך - לבטל רישום בטאבו.

ואז הגיע בג"ץ הבגידה

בג"ץ הבגידה⁵ דן בפסק דינו של ביה"ד האזורי רי בחיפה, ובדעת רוב אישר את הקביעה כי מעשה בגידה של אישה יכול להוות שיקול אשר בא לשלול את שותפותה בזכויות בבית, וקבע כי ביה"ד הרבני הגדול היה מוסמך להביא עניין זה במניין שיקוליו.

באמירתו של כב' השופט א' שטיין, שנאמרת בצריך עיון - שבגידה יכולה להוות גורם לשינוי בחלוקת הרכוש - השתנו באחת אמות הסיפין כפי שאנו מכירים אותן, בוודאי מבג"צ. מדובר באמירה דרמטית וכבדת-משקל שכן עצם שקלול בגידה כשיקול לשלילת רכוש, תוך מחיקת שנים משותפות, הנה בבחינת רעידת אדמה משפטית בדיני המשפחה, על כל המשמעות מכך. נכון למור"ד כתיבת מאמר זה, שני פסקי הדין (ביה"ד הגדול על רחובות ובג"ץ הבגידה) עומדים לבחינה מחודשת בערכאות השונות.

היעדר נאמנות, ככלי לניגוח משפטי, מהווה פתח מסוכן מאוד שאליו ייכנסו עוד ועוד תיקים בעתיד הנראה לעין.

למעשה, ביה"ד הרבני הגדול שב ומנהל את קביעותיו תוך מתן דגש על שיקול נאמנות בנישואין.

בין שני פסקי הדין הללו, יצא פסק דינו של כב' ביה"ד האזורי ברחובות³ שכבר הרחיק צעד נוסף. בפסה"ד מדובר באישה ש-17 שנים טרם פרוץ המשבר, נרשמה כבעלים של מחצית די-רה בלשכת רישום המקרקעין (הטאבו) - דירה שאבי הבעל תרם חלק ניכר ממדי עלות רכישה, אך, כאמור, הרישום על שם שני הצדדים הושם ל-17 שנים ארוכות ורבות קודם למשבר. מדובר בזוג שחי יחדיו למעלה מ-18 שנים והביא לעולם 4 ילדים משותפים. הבעל טען בתביעתו שחרף השלמת הרישום וחרף השלמת המתנה ברישום שנים קודם למשבר, משבגדה האישה בבעלה - זכאי אביו של הבעל להחזר מתנותיו עקב התנהגותה ומרידתה של האישה.

בפסיקה בעייתית ביותר, ביה"ד הרבני האזורי רי ברחובות מקבל את עמדתו של הבעל וקובע שעל האישה להחזיר את חלקה בדירה, המחצית, לאביו של הבעל, שכן אין די בחיים שלמים שחיה עם ולצד בעלה, אין די בהולדתם של 4 ילדים: האישה בגדה ועל-כן היא הפסידה את מתנתה, ואין לרישום משמעות מול 'חומרת' הבגידה. נק"ב כי אם זנתה האישה בכוונה להיאסר על בעלה כדי שיגרשה, או שעזבה אותו והלכה לחיות עם אדם אחר, כבעניין פסה"ד, הרי שהיא גם מזנה וגם מורדת, ומכאן שהיא מפסידה את חצי הדירה שאבי הבעל שילם עבורה והדירה שייכת לבעל - וזאת, בניגוד לכל הלכה בסיסית שהרישום בטאבו הוא סופי ומוחלט, לא בודקים מי הביא יותר ולמה, ובוודאי שלא מבטלים זכויות אחרי כל-כך הרבה שנים יחד.

על קביעה זו הגישה האישה ערעור לכב' ביה"ד הרבני הגדול⁴, אשר דוחה בעיקרו את ערעורה של האישה וקובע ללא כחל וסרק: "ידע גם ידע כל מי שמתכוון למרוד בכך או בבת זוגו, שלא יקבל מתנה שניתנה במסגרת חיי הנישואין מכן או מבת זוגו, מתנה שניתנה לו על דעת חיים

היעדר נאמנות ככלי לניגוח משפטי: פתח מסוכן מאוד. עו"ד קניר | צילום: משה נחומוביץ

ביה"ד האזורי בחיפה פסק כי כל נסיבות המקרה הספציפי מביאות לכך כי התקיימה בין הצדדים כוונת שיתוף בנכס הרשום ע"ש הבעל בלבד, וכי על-פי הפסיקה הנוהגת בדין האזרחי, האישה הוכיחה כוונת שיתוף ספציפית בנכס, הוכיחה קיומו של 'דבר מה נוסף', ועל-כן היא זכאית למחצית מהקרקע ובית המגורים. ביה"ד הרבני בחיפה לא נתן כל משקל לטענת הבגידה שהעלה הבעל, כנימוק מדוע צריך לבכר שלילת זכויות של האישה שנצברו בתקופה שקדמה לפ"רוץ המשבר ביניהם.

הבעל לא השלים עם קביעותיו של ביה"ד האזורי בחיפה, וביקש את יומו בביה"ד הרבני הגדול בירושלים. בפסק דינו של כב' ביה"ד הרבני הגדול², התקבל הערעור ונקבע שעלה הספק בדבר כוונת השיתוף בין הצדדים - קביעה שאפשר לשמוע אותה, כל עוד היא נתמכת בראיות ובעובדות שיש לערכאת הערעור סמכות להתערב בהן. אלא שביה"ד הרבני הגדול לא הסתפק בקביעה עובדתית זו, וכ'שחקן חזוק' הוסיף וקבע כי מע"ש הבגידה, למרות שמדובר באירוע מאוחר ל-20 שנות חיים משותפות תחת קורת-גג אחת, יוצר כוונת אי-שיתוף של בעל הנכס כלפי הבוגד. הלכה

"בגידה לחוד, ותוצאות ממוניות לחוד"

במשך ארבעת העשורים האחרונים התקיים שיח ברור וודאי בעולם המשפט האזרחי, ולפיו נטישת הבית או בגידה עשויות ליצור קרע בין בני הזוג אך אין נענשים עליהן למפרע על-ידי נטילת הזכויות ברכוש המשותף; וכי אין בן זוג מאבד את זכויות הקניין שרכש או קיבל במהלך הנישואין אף אם הוא האשם היחיד בפירוק השיתוף.

ברוח זו נהגו לפסוק גם בתי-הדין הרבניים, כשלפני למעלה מעשור קבע כב' הרב הדיין (בדימוס) ש. דיכובסקי מכב' ביה"ד הרבני הגדול: "אם היא זינתה, נכסיה לא זיננו", עמדתו זו, שייצגה את דעת המיעוט דאז, התקבלה בבית המשפט העליון בשבתו כבג"צ. משמעות הדבר, שאין 'לנקום' בנכסי בן הזוג שסרח ואין לקחת ממנו בגין התנהגותו.

הדין, חוק יחסי ממון, ופסיקת הערכאות השיפוטיות היו חד משמעיים - שאלת האשם בגירושין לא תהווה פקטור בחלוקת רכוש. כך חשבנו, כך ידע ציבור המתדיינים. אלא שב-עת האחרונה אנו עדים לשינוי מהותי בתפיסת העולם, שמביא לשינוי חריף בוודאות שהייתה קיימת בדיני המשפחה ולכך ששאלת האשם עלולה להוות (או, חו"ח, אולי כבר הנה) פקטור בחלוקת הרכוש בין בני זוג שנפרדים.

מה נשתנה?

לפתחו של כב' ביה"ד האזורי בחיפה¹ הגיעו בני זוג, נשואים מזה 30 שנים ולהם 3 ילדים משותפים. האישה לא עבדה רוב שנות הנישואים. הבעל קיבל בירושה מאביו קרקע אשר עליה בנו הצדדים קוטג', שבו במשך כ-20 שנה התגוררו יחדיו, ביצעו שיפוצים והשקיעו כספים משותפים. הבעל הגיש תביעת גירושין בתואנה שגילה כי אשתו איננה נאמנה לו ורע"תה בשדה של אחר.

עו"ד יהונתן קניר הנו שותף בכיר ובעלים של 'קניר ושות' - משרד עו"ד. עוסק בתחום דיני המשפחה והמעמד האישי למעלה מ-15 שנים, ובמרוצת הזמן צבר ידע משפטי נרחב וכן ניסיון עשיר תוך ייצוג מאות תיקים בעלי פרופיל גבוה בפני בתי המשפט על ערכאותיו ובתי הדין הרבניים.
1. תיק רבני (חיפה) 927139/3 פלוני נ' פלוני [ניתן ביום 24.2.16]
2. תיק רבני (חיפה) 927139/3 פלוני נ' פלוני [ניתן ביום 24.2.16]
3. תיק רבני (רחובות) פלוני נ' פלוני [ניתן ביום 30.4.17]
4. תיק רבני (גדול) 1125089/1 פלוני נ' פלוני [26.3.18]
5. בג"ץ 4602/13 פלוני נ' פלוני [ניתן ביום 18.8.18]